

УДК 94:355.01(470:479.22):341.123.043:355.357"2008"
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2640.2024.158.9>

Таїсія МАРКОВЦІ, студ. магістратури
ORCID ID: 0009-0006-4218-1892
e-mail: taisiyamarkovtsi@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ДІЯЛЬНІСТЬ ООН ЩОДО ВРЕГУЛЮВАННЯ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ ГРУЗІЇ 2008 РОКУ

Вступ. У серпні 2008 року світ став свідком ескалації військового конфлікту між Росією та Грузією, який був результатом низки складних передумов та геополітичних взаємовідносин. Події того часу відзначилися різким загостренням ситуації на Кавказі та визначили нові реалії в міжнародних відносинах. Актуальність статті полягає в намаганні розглянути проблему війни через участь у ній ООН та надати оцінку ефективності її роботи у вирішенні конфліктів. Крім того, була спроба оцінити можливості Ради Безпеки та ООН загалом, що могли б вплинути на розвиток подій в регіоні.

Методи. Під час дослідження використано такі методи: системний – для комплексного вивчення проблеми повноважень та роботи ООН та Ради Безпеки над врегулюванням конфлікту як єдиного цілого; аналіз – розбивши напрямки дослідження на його складові частини, учасників, хронологічні аспекти з метою їхнього всебічного вивчення; історико-контент-аналіз – для розгляду змісту документів, резолюцій, звітів про роботу ООН над питанням; індукція й дедукція для формування висновку на основі всього матеріалу.

Результати. В ході роботи розглянуто основні події, які сталися напередодні початку війни, а також роль ООН у спробах зупинити насильство та сприяти дипломатичному врегулюванню. Крім того, проаналізовано важливі резолюції та рішення, прийняті ООН щодо цього конфлікту, і їхню ефективність. Розкрито важливі аспекти відносин між Росією та Грузією, а також висвітлено певні складнощі щодо можливостей вирішення конфліктів на глобальному рівні та роль ООН у забезпеченні миру та стабільності в регіоні.

Висновки. Проведений аналіз вказує на те, що в серпні 2008 р. Росія, порушуючи принципи міжнародного права, втрутилася у внутрішні справи Грузії, використовуючи військову силу та визнаючи незалежність Абхазії та Південної Осетії. Дії Росії викликали негайну реакцію міжнародної спільноти, але реакція ООН в цьому конфлікті виявилася недостатньо ефективною. Навіть після термінових засідань Ради Безпеки та звернень щодо дотримання договорів про припинення вогню, Росія використала своє право вето, блокуючи резолюцію щодо продовження місії UNOMIG в регіоні. Подальші спроби врегулювати конфлікт через Генеральну Асамблею не привели до конкретних дій, а ситуація залишається невирішеною. Основною обтяжливою обставиною є невідповідність дій Росії міжнародним нормам, яка утримує суверенну територію Грузії в окупації та створює загрозу для міжнародної стабільності в регіоні.

Ключові слова: російсько-грузинська війна, роль ООН, Рада Безпеки, окупація, резолюція, UNOMIG, Грузія.

Вступ

Після початку військового конфлікту між Росією та Грузією в 2008 р. укладення перемир'я та миротворча діяльність Організації Об'єднаних Націй (ООН) стали предметом активних обговорень та досліджень у глобальній політичній спільноті. Досі існують невирішені питання та суперечки, пов'язані з діяльністю ООН щодо врегулювання цього конфлікту, які вимагають подальшого аналізу та розгляду.

Актуальність дослідження діяльності ООН щодо врегулювання війни між Росією та Грузією 2008 р. надзвичайно важлива в контексті забезпечення світового миру та безпеки. Розглядаючи відповідь ООН на цей конфлікт, ми можемо краще зрозуміти можливості та підходи організації на складні геополітичні виклики та її діяльність, спрямовану на врегулювання конфліктів та підтримку світового порядку.

У статті автор досліджує роль та діяльність ООН у контексті врегулювання війни Росії проти Грузії, яка відкрито розпочалась у 2008 р., проте ще до того існувала в регіоні як гібридна. В ній актуалізовано питання спроби ООН сприяти мирному врегулюванню цього конфлікту, включаючи миротворчі операції та міжнародні спроби посередництва.

Метою роботи є оцінити роль ООН у врегулюванні війни Росії проти Грузії.

Згідно з поставленою метою визначено такі завдання:

1. Проаналізувати історико-правові реалії розгортання конфлікту.
2. Визначити ключові напрями діяльності ООН під час врегулювання конфлікту та оцінити їх ефективність у досягненні миру та стабільності в регіоні.
3. Проаналізувати роль ООН у вирішенні подібних міжнародних конфліктів.

Огляд літератури.

У ході роботи над проблемою нами був досліджений ряд праць науковців зарубіжної та вітчизняної літератури. Стаття британської авторки Трейсей Герман висвітлює експансіоністські бажання Росії мати вплив над усіма державами колишнього СРСР, що конфліктує з інтересами незалежних держав у пострадянському просторі і безпосередньо Грузією. У праці авторка розглядає, як територія Грузії стала сферою інтересів Росії і як остання гібридно намагалась ними володіти (German, 2006).

У роботі німецької науковиці Сабіни Фішер також досліджується зазначена проблематика, але наведений аналіз конфліктів, де всюди був вплив Росії, а саме невирішені конфлікти навколо Придністров'я, Абхазії, Південної Осетії, Нагірного Карабаху та України. В її праці проаналізовано, як Росія відіграє амбівалентну роль, інструменталізуючи всі чотири конфлікти для збереження свого впливу в постраждалих країнах (Fischer, 2016).

Крім того, в роботі нами був опрацьований збірник досліджень "International Alert", що є незалежною миротворчою організацією, яка аналізує та збирає інформацію в постраждалих від конфліктів країнах. Найбільше в збірнику корисною для нас виявилася стаття грузинських дослідників Н. Сарджвеладзе, М. Баліашвілі, Н. Джапарідзе, Е. Муджирі, де вони розбирали оцінку очевидців подій та різних незалежних експертів щодо миротворчих місій ООН та ОБСЄ в Грузії, що дало нам змогу ґрунтувати свою роботу на певних опрацьованих джерелах (Sarjveladze et al, 2010).

Ми опрацьовували також роботи українських науковців. Так, у статті Д.В. Кубіцька аналізує порушення основних принципів міжнародного права, зокрема принципів територіальної цілісності та непорушності державних кордонів, шляхом розгляду ситуації, що склалася внаслідок

конфлікту в Абхазії та Південній Осетії. У підсумку дослідження визначено юридичний статус міжнародно-правового конфлікту між Росією та Грузією та його можливий вплив на еволюцію територіальних суперечок в Євразійському регіоні (Кубицька, 2022).

А.М. Киридон і С.С. Троян проводять історико-політологічний аналіз російсько-грузинської війни 2008 р., розглядаючи її на макро- та мікрорівневому рівнях міжнародних відносин та можливості застосування цих знань для України (Киридон, & Троян, 2009).

Також варта уваги стаття К. Данилюк, в якій авторка розглядає конфлікт між Росією та Грузією, що почав бути відкритою війною в серпні 2008 р., в контексті загальної геополітичної та енергетичної динаміки в Чорноморському регіоні. Аналіз показує, що корені та наслідки цього конфлікту вплинули на інтереси численних міжнародних учасників та суттєво вплинули на геополітичний баланс сил в пострадянському просторі (Данилюк, 2013).

Методи

Під час дослідження використано такі методи: системний – для комплексного вивчення проблеми новонаважень та роботи ООН та Ради Безпеки над врегулюванням конфлікту як єдиного цілого; аналіз – розбивши напрямок дослідження на його складові частини, учасників, хронологічні аспекти з метою їхнього всебічного вивчення; історико-контент-аналіз – для розгляду змісту документів, резолюцій, звітів про роботу ООН над питанням; індукція й дедукція для формування висновку на основі всього матеріалу.

Результати

Відкрита російсько-грузинська війна вже триває понад 15 років, коли 8 серпня 2008 р. Росія розпочала широкомасштабне вторгнення на територію Грузії. Проте свої витоки вона бере ще з 90-х років ХХ ст.

Ця війна дозволила Росії дестабілізувати Грузію, створити в ній "сіру зону", щоб захистити себе від сусіда, що має тісні союзні зв'язки з ЄС та НАТО. Крім того, підтримкою сепаратистських угруповань, посиленою русифікацією та переселенням народів в окупованих регіонах Росія сформувала для себе велику соціальну опору в цьому регіоні для подальшого впливу на країну. Тим не менш, РФ успішно випробувала міжнародні організації, в тому числі ООН, їх силу та спроможність протистояти таким агресивним апетитам, що, як наслідок, імовірно вплинуло на "розв'язані руки" російського керівництва у продовженні такої політики в інших державах.

Загострення у Цхинвальському регіоні відбулись ще в кінці липня – на початку серпня 2008 р. 1 серпня осетинські силовики здійснили терористичний акт, внаслідок якого були поранені грузинські поліцейські. У відповідь грузинські війська обстріляли позиції противника, що посприяло збільшенню бойових дій з обох боків. Щоб стабілізувати ситуацію, 7 серпня президент Грузії Михайло Саакашвілі виступив із закликом припинити бойові дії, пообіцяв амністію учасникам та автономію Південній Осетії. Попри це, обстріли з боку військ Південної Осетії грузинських позицій не припинялись, через що Грузія вирішила збільшити оборону та наступ, щоб відновити конституційний лад на території (Киридон, & Троян, 2009, с. 7–8).

8 серпня 2008 р. Росія здійснила масштабний наступ регулярними військами на територію Грузії. Спочатку вона підсилила південно-осетинські збройні формування, ввівши в тому числі свої танкові бригади, проте потім наступ розширився з межі попередньої зони конфлікту – Південної Осетії на інші грузинські території та

з'єднався з абхазькими сепаратистами. Під час наступу РФ здійснювала бомбардування грузинських міст, що не були залучені в зону конфлікту, та знищила багато військових об'єктів там (Киридон, & Троян, 2009, с. 8–9).

Того ж дня Рада Безпеки провела два засідання. Перше було зібрано на запит Російської Федерації. Представник РФ заявив, що жакхлива ситуація в Південній Осетії була викликана відкритими та агресивними діями грузинської армії проти Південної Осетії. Він попросив Раду негайно закликати до припинення військових дій і відмовитися від застосування сили (S/2008/537 & S/2008/538, 2008).

У відповідь грузинська сторона, надавши детальний звіт про події у Цхинвальському регіоні з 1 по 7 серпня, заявила що незаконні сепаратистські органи влади і збройні формування, що перебувають під контролем і керівництвом органів безпеки і оборони Російської Федерації, зайшли на територію Грузії, що є прямим порушенням зобов'язання цієї країни зберігати нейтралітет (S/2008/533, 2008).

В підсумок засідання членам Ради Безпеки не вдалось дійти до спільного рішення та узгодження дій задля завершення конфлікту, проте більшість учасників висловили відмову підтримати заклики Росії визнати Грузію агресором та засудити її дії. Члени Ради Безпеки висловили свою стурбованість подіями в Грузії і закликали сторони до негайного припинення бойових дій і відновлення переговорів.

Також 8 серпня відбулося засідання РБ ООН на прохання постійного представника Грузії при ООН, де він зазначив, що російська військова авіація зробила вторгнення в повітряний простір Грузії і нанесла бомбардування на цивільні й військові об'єкти (S/2008/536, 2008). Він поінформував членів Ради Безпеки про останні події в його країні, яка, за його словами, зіткнулася з провокаціями, спрямованими на ескалацію ситуації (S/PV.5952, 2008, pp. 2–10). Представник Російської Федерації, з іншого боку, заявив, що, незважаючи на заклики російського керівництва до негайного припинення вогню і відновлення процесу переговорів, Грузія продовжує свій наступ на Південну Осетію, що порушує основний принцип Статуту ООН щодо незастосування сили. На цій зустрічі він відстоював тезу про те, що Російська Федерація перебувала на території Грузії на цілком законних підставах, відповідно до своєї миротворчої місії згідно з міжнародними угодами (S/PV.5952, 2008, pp. 3–5, 11).

Під час засідання представники Хорватії та США вказали своє бачення, що присутність російських миротворчих сил у Південній Осетії порушує територіальну цілісність і суверенітет Грузії. Цікаво, що більшість інших учасників дискусії висловили неоднозначні промови, не визнаючи Росію прямим агресором проти суверенітету іншої держави, виразили глибоку стурбованість погіршенням ситуації в Грузії і закликали всі зацікавлені сторони зберігати стриманість і негайно припинити бойові дії, тим самим підтримавши зусилля Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) і Європейського Союзу, спрямовані на досягнення угоди про припинення вогню (S/PV.5952, 2008, pp. 3–8, 11).

Варто зазначити, що Грузія мала право застосовувати свої війська на території утвореної Південної Осетії для захисту свого суверенітету, оскільки ці землі були в її складі. Водночас Росія почала наступ на територію іншої держави немилотворчими військовими силами, що є порушенням суверенітету. І важливо, що кілька резолюцій Ради Безпеки ООН щодо грузинсько-

абхазького та грузинсько-осетинського конфлікту встановлюють необхідність для держав-членів ООН поважати територію Грузії в межах її міжнародно визнаних кордонів (резолюції S/RES/1582 (2005), S/RES/1615 (2005), S/RES/1666 (2006), S/RES/1752 (2007), S/RES/1781 (2007), S/RES/1808 (2008) та інші) (Кубицька, 2022, с. 362–363).

У відповідь на запити Грузії та Сполучених Штатів Америки РБ ООН провела дебати 10 серпня 2008 р. (S/2008/537, 2008). У доповіді про ситуацію в Грузії заступник Генерального секретаря з політичних питань повідомив про різке посилення бойових дій, які поширилися на райони за межами зони грузинсько-осетинського конфлікту (S/PV.5953, 2008, рр. 2–3). На тій самій зустрічі також виступив заступник Генерального секретаря і поінформував Раду Безпеки про події, пов'язані з мандатом і зоною відповідальності Місії UNOMIG (United Nations Observer Mission in Georgia). Він зазначив, що ситуація в Абхазії та Південній Осетії залишається серйозною і що так звані представники абхазького уряду поінформували їх, що безпека Місії ООН більше не може бути гарантованою у Верхній Кодорській долині, внаслідок чого їй довелося покинути цю місцевість. Незадовго після цього російсько-абхазьке угруповання почало інтенсивні бомбардування грузинських сіл у цьому регіоні. (S/PV.5953, 2008, рр. 3–4).

Грузія намагалась використовувати різні шляхи, щоб отримати міжнародну підтримку протидії загарбницькому наступу Росії, серед яких і були заклики до Ради Безпеки втрутитись. Грузинський представник інформував, що збройний наступ російських військ перетворився на повномасштабне вторгнення на територію Грузії та закликав Раду негайно втрутитися дипломатичним і гуманітарним шляхом, щоб захистити Грузію від загарбницьких дій Росії (S/PV.5953, 2008, рр. 5–7, 17–18).

В підтримку цих заяв варто зазначити, що на засіданні Рада Безпеки повинна була засудити військовий напад Російської Федерації на незалежну державу Грузію, оскільки це входить в головні обов'язки ООН, що в першому ж розділі Статуту організації вказується: "Організація Об'єднаних Націй має на Меті: підтримувати міжнародний мир та безпеку і з цією метою вживати ефективних колективних заходів для запобігання та усунення загрози миру й придушення актів агресії, або інших порушень миру, і проводити мирними засобами, відповідно до принципів справедливості та міжнародного права, залагоджування або розв'язання міжнародних конфліктів або ситуацій, що можуть призвести до порушення миру" (Статут Організації Об'єднаних Націй, Розділ І. Цілі та Принципи, с. 7–8).

19 серпня 2008 р. представник від Франції звернувся до президента Ради Безпеки ООН з проханням скликати термінове засідання (S/2008/561, 2008). Того ж дня відбулась зустріч, в ході якої було винесено на обговорення та актуалізовано потребу імплементації угоди про припинення вогню, яка була запропонована під головуванням Європейського Союзу від 12 серпня 2008 р. Ця угода складалась з шести принципів, які полягали в такому: зобов'язання відмовитися від застосування сили; негайне і остаточне припинення бойових дій; вільний доступ до гуманітарної допомоги; відведення грузинських сил до місць їх постійної дислокації; відведення російських сил до ліній їх дислокації до 7 серпня 2008 р.; і ініціацію міжнародних дискусій щодо впровадження тривалих домовленостей про безпеку і стабільність для Абхазії і Південної Осетії.

На наступній зустрічі Ради Безпеки, що відбувалась 19 серпня, представник Грузії заявив, що стан справ у країні не змінився, незважаючи на угоду про припинення вогню, а частини грузинських територій, включаючи Абхазію і Південну Осетію, все ще перебувають під російською окупацією. Він заявив, що Грузія повністю дотримується досягнутої угоди про припинення вогню і вимагає таких же дій від іншої сторони конфлікту (S/PV.5961, 2008, рр. 5–6, 14). Представник Російської Федерації заперечив та вказав, що Росія послідовно виконує свої зобов'язання за Московською угодою 1992 р., готується створення зони безпеки відповідно до угоди. Він також підкреслив, що виведення військ буде співмірним з ефективністю виконання Грузією своїх зобов'язань і зазначив, що зобов'язання грузинських військ повернутися до місць постійної дислокації не було виконано. Інші члени Ради, підтримуючи угоду від 12 серпня 2008 р., закликали до негайного виведення російських військ, як необхідний компонент для повної імплементації угоди (S/PV.5969, 2008, рр. 11–14).

Далі за запитом Грузії Рада Безпеки зібралась 28 серпня 2008 р., де головною причиною стало визнання Росією Абхазію та Південну Осетію незалежними територіями (S/2008/587, 2008). Представник Грузії зазначив, що рішення Росії було незаконним, несправедливим щодо грузинської держави і стверджував, що Російська Федерація порушила принципи рівності прав народів на самовизначення і невтручання у внутрішні справи іншої держави (S/PV.5969, 2008, рр. 3–6, 19–20).

Зі свого боку, представник Російської Федерації підкреслив зусилля своєї країни, спрямовані на допомогу у розв'язанні проблеми Абхазії та Південної Осетії. Він стверджував, що визнання їх незалежності відбулося з причини звернення південноосетинського та абхазького народів. Більше того, зазначив, що дискусію на засіданні Ради Безпеки варто вести разом з представниками від Південної Осетії та Абхазії, висловивши сподівання, що скоро це стане можливим, і таким чином прирівнявши їх до суб'єктів міжнародного права (S/PV.5969, 2008, рр. 6–9, 16–19, 21).

Визнавши Абхазію і Південну Осетію незалежними державами, Росія відкрито порушила свої зобов'язання щодо існуючих пострадянських кордонів. 17 вересня 2008 р. Москва підписала "Договір про дружбу, співробітництво і взаємодопомогу" з керівниками двох самопроголошених республік, а в наступні роки надавала велику бюджетну підтримку для інвестування в соціально-економічний розвиток сепаратистських територій. Пенсії та інші види соціального забезпечення здебільшого фінансувалися з російського державного бюджету. Медичні та освітні послуги були також частково відновлені завдяки російській допомозі. Москва розгорнула регулярні війська в Абхазії та Південній Осетії, допомагаючи Сухумі та Цхінвалі у захисті "кордону" з Грузією. Війна і російське визнання ще більше ізолювали Абхазію і Південну Осетію від Грузії та міжнародної спільноти (Fischer, 2016, р. 48).

Інші члени РБ ООН критично поставилися до такого визнання незалежності Російською Федерацією і закликали її поважати територіальну цілісність Грузії в межах її міжнародно визнаних кордонів. Вони також наголосили на необхідності виконання угоди про припинення вогню, що було укладено між країнами раніше. (Repertoire of the Practice..., 2014, р. 132).

15 червня 2009 р. відбулось ще одне засідання, на якому Рада Безпеки мала проголосувати за проєкт резолюції, за яким відбулось би продовження мандату

UNOMIG на два тижні (S/2009/310). Резолюція не була ухвалена через те, що один член РБ ООН, Росія, проголосував проти. Представник Російської Федерації пояснив позицію своєї країни тим, що Місія UNOMIG була призупинена через напад Грузії на Південну Осетію в серпні 2008 р. Тому він не може підтримати рішення, яке створює новий безпековий уряд, що має на меті визнати цілісність Грузії і заперечувати існування Абхазії як держави. Також він висловив своє заперечення проти того, що нова Місія називається Місією зі спостереження у Грузії, тоді як вона діятиме і в Грузії, і в Абхазії. Інші держави на цій зустрічі висловили сум та занепокоєння, що діяльність UNOMIG, яка могла сприяти вирішенню конфлікту, доведеться припинити (Repertoire of the Practice..., 2014, p. 133).

Варто зазначити, що, з одного боку, Місія була важливим інструментом роботи ООН в регіоні над врегулюванням конфлікту. За її участі незалежна експертна група могла оцінювати та систематично надсилати до Ради Безпеки звіти про ситуацію в регіоні і роботи Місії. Крім того, вона проводила моніторинг порушень режиму припинення вогню, пошук шляхів врегулювання конфлікту, а також підтримки безпеки переселенців, що часто стихійно прибували в регіон.

Дослідження незалежної організації "International Alert", де взяли участь грузинські урядові та неурядові організації, а також співробітники інших міжнародних організацій, та дали свою оцінку UNOMIG і ООН загалом показали, що респонденти більшості позитивно підкреслили здатність миротворців стримувати місцеві деструктивні сили, російських миротворців чи неформальні збройні угруповання в Абхазії та Грузії. Це стримування зробило певний внесок у досягнення деяких цілей: сприяння безпечному поверненню біженців та дотримання прав людей в регіоні. Багато з опитаних зазначали, що присутність UNOMIG була кращою, ніж її відсутність, оскільки II Місія в тому числі була важливою платформою для збору інформації, яку в подальшому використовували в аналітичних документах ООН.

З іншого боку, експерти залучені до опитування, критикували кваліфікацію та сумнівну доброчесність персоналу UNOMIG, припускаючи, що деякі з них були більше зацікавлені в особистій вигоді, ніж у вирішенні конфлікту. Таку позицію поділяли й біженці, які вважали, що співробітники Місії користувалися своїми посадами в Абхазії і високими зарплатами, які вони не хотіли втрачати через зусилля з врегулювання конфлікту (Sarjeladze et al, 2010, pp. 78).

Бюрократичний характер UNOMIG, де в тому числі важливим гравцем була Росія, чії війська діяли під егідою СНД, робив Місію менш ефективною. Конфлікт призвів до значних людських жертв, що може також свідчити, що механізми захисту населення, передбачені UNOMIG, були недостатньо ефективні.

Починаючи з 2009 р. щорічно до 2022 Генеральна Асамблея ООН проводила засідання, темою яких був статус внутрішньо переміщених осіб та біженців з Абхазії та Південної Осетії в Грузії. На них було затверджено ряд ідентичних резолюцій, в яких Генеральна Асамблея визнала право на повернення всіх внутрішньо переміщених осіб і біженців та їхніх нащадків, незалежно від етнічної належності, до їхніх домівок на всій території Грузії, зокрема в Абхазії та Південній Осетії, і наголосила на необхідності дотримуватися майнових прав усіх внутрішньо переміщених осіб та біженців, що постраждали від конфліктів у Грузії. Також у підсумках засідань було підкреслено нагальну необхідність за-

безпечення безперешкодного доступу в гуманітарних цілях до всіх внутрішньо переміщених осіб, біженців та інших людей, які проживають у всіх районах, що постраждали від конфліктів, на всій території Грузії. Більше того, Генеральна Асамблея закликала всіх учасників активізувати свої зусилля щодо встановлення міцного миру, домовитися про більш ефективні заходи зміцнення довіри та вжити негайних заходів щодо забезпечення поваги до прав людини та створення безпекових умов, що сприятимуть добровільному, безпечному, гідному та безперешкодному поверненню всіх внутрішньо переміщених осіб та біженців у місця їх походження (Status of internally displaced..., 2009).

Аналізуючи події, які сталися до повномасштабного вторгнення Росії в Грузію 2008 р., бачимо, що ще на початку розгортання збройних сутичок представник від Грузії систематично інформував РБ ООН, що російські збройні формування воюють на боці абхазських сепаратистів. Крім того, згодом від звертався до Росії на засіданнях Ради Безпеки щодо її політики з надання громадянства вихідцям з територій, на яких велись бойові дії, та загалом її "дружньої" політики до представників сепаратистських урядів. Для етнічних абхазів і південних осетинів Москва впровадила особливий режим отримання російського громадянства, який дозволяв оминати звичайну тривалу процедуру подання заяви. Абхазі і південні осетини також були виключені з візового режиму, який Росія запровадила для грузинських громадян у грудні 2000 р., що було охарактеризовано Європейським парламентом як "фактична анексія грузинської території" (German, 2006, p. 9).

Це був дуже маневрений хід, зі свідомим розумінням його перспективи від РФ, оскільки згодом вона, посилаючись на занепокоєння безпекою своїх громадян, які могли становити майже більшість населення Південної Осетії та Абхазії, використала це як мотив для ескалації конфліктів. Рада Безпеки не надавала цьому достатнього значення, особливо спираючись на те, що її постійним членом була Російська Федерація, яка часто маніпуляціями вміла обернути ситуацію в бік, зручний саме її політиці. Так ще з початку залученості ООН багато місій проводились за підтримки Росії, що певною мірою легалізувало її присутність у регіоні. Крім військової присутності, збільшувалась роль Росії в межах переговорів вищого керівництва та різних координаційних нарад, що давало їй інструменти бути невід'ємною частиною роботи над конфліктом.

Російсько-грузинська війна насамперед продемонструвала збільшення можливостей та рішучості Росії щодо забезпечення власних інтересів, а також механізми, які РФ готова застосувати для недопущення євроатлантичної інтеграції пострадянських держав. Події серпня 2008 р. засвідчили використання збройних сил як ефективного інструменту зовнішньої політики. Необхідно відзначити, що події також довели, що боротьба за шляхи енергопостачання може вестись не лише в економічній площині, а і в політичній та військовій. Нездоланність ставлення до конфлікту держав та насамперед Ради Безпеки, утримання від формування плану дій та санкціонування держави, вкотре довели неспроможність міжнародного співтовариства втрутитися в конфлікт та ефективно його вирішити. Слід зазначити, що наслідки конфлікту позначились на ситуації балансу різних геополітичних сил у системі міжнародних відносин (Данилюк, 2013, с. 14).

Дискусія і висновки

Підсумовуючи, можемо зробити висновок, що 8 серпня 2008 р. російський уряд дозволив собі надіслати велику кількість своїх військових формувань до Грузії, техніки та авіації, прикриваючись "миротворчими силами" та бажанням захистити пригноблені народи. Справжнього мандату на проведення таких дій у РФ не було, оскільки її формування, які були представлені як миротворчі, не мали дозволу робити наступальні дії. Незадовго після початку військових дій російський уряд визнає незалежність Абхазії та Південної Осетії та звертається до ООН з пропозицією щодо запрошення на засідання очільників сепаратистських урядів і в їх присутності вирішувати долю регіонів. Такими діями РФ порушила низку резолюцій ООН та взагалі принцип організації про підтримку незалежності та недоторканності суверенної Грузії, невтручання у внутрішні справи іншої держави в межах загально визнаних кордонів.

Реакцією на це були термінові засідання Ради Безпеки, після яких закликали всіх учасників конфлікту до завершення збройного конфлікту, виконання Договору від 12 серпня 2008 р. щодо припинення бойових дій та дотримання прав людини в регіоні.

Згодом Росія, користуючись своїм правом "вето", заблокувала резолюцію про продовження місії UNOMIG в регіоні, аргументуючи це тим, що існування Місії дозволить Грузії відновити контроль над своїми територіями і "заперечуватиме існування Абхазії як держави", якої насправді й не існувало. Реакцією членів Ради Безпеки було тільки висловлення занепокоєння, оскільки вони відстоювали думку, що Місія змогла допомогти вирішити конфлікт. На цьому робота ООН над вирішенням збройного конфлікту завершилась. Генеральна Асамблея щорічно досі збирається довкола питання біженців і їх права на повернення додому, проте реальних дій, які б могли допомогти відновити територіальну цілісність Грузії, не було прийнято.

У нас викликає обурення аспект, що в цьому випадку замість публічного засудження всіма представниками в Раді Безпеки дій Росії та притягнення її до Міжнародного суду РБ ООН просто закликає всіх учасників припинити військові дії і висловлює глибоке занепокоєння ситуацією. Тому можемо визнати роботу ООН щодо врегулювання конфлікту неефективною, оскільки ця територія досі є "сірою зоною", де на території суверенної держави Грузії перебувають окупаційні формування Росії та продовжують дестабілізувати ситуацію в регіоні.

З іншого боку, це був дуже далекоглядний хід Росії, сценарій, який вона повторювала щодо кількох своїх сусідніх країн. Нестабільна Грузія є набагато менш привабливою для Заходу щодо інвестицій і політичного партнерства, а отже, дозволить Москві зберегти переважний вплив у регіоні. Вона отримує вигоду від політичного впливу на свого південного сусіда, надаючи підтримку грузинським сепаратистським угрупованням.

Список використаних джерел

Данилюк, К. Російсько-грузинська війна 2008 р.: реакція світової спільноти та геополітичні наслідки. *Міжнародні відносини і туризм: сучасність та ретроспектива*. Національний університет "Острозька академія", 3, 14.

Киридон, А., & Троян, С. (2009). *Російсько-грузинський конфлікт серпня 2008 року: історико-політологічний аналіз*. К., с. 7–8.

Кубіцька, Д. В. (2022). Конфлікт в Абхазії та Південній Осетії: Незасвоєні уроки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, 362–363.

Розділ І. Цілі та Принципи. Стаття 1. Статут Організації Об'єднаних Націй. https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf

Draft resolution / Austria, Croatia, France, Germany, Turkey, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and United States of America : S/2009/310.

Fischer, S. (2016). Not frozen! The unresolved conflicts over Transnistria, Abkhazia, South Ossetia and Nagorno-Karabakh in light of the crisis over Ukraine. *BerlinSWP Research Paper*, p. 48.

German, T. (2006). *Abkhazia and South Ossetia: Collision of Georgian and Russian Interests.* – Institut Français des Relations Internationales, p. 9.

Letter dated 19 August 2008 from the representative of France (S/2008/561).

Letter dated 27 August 2008 from the representative of Georgia : S/2008/587.

Letter dated 7 August 2008 from the representative of the Russian Federation (S/2008/533).

Letter dated 8 August 2008 from the representative of Georgia (S/2008/536).

Letter dated 9 August 2008 from the representative of Georgia (S/2008/537), and letter dated 10 August 2008 from the United States (S/2008/538).

Letter dated 9 August 2008 from the representative of Georgia : S/2008/537.

Repertoire of the Practice of the Security Council, 2008–2009, The situation in Georgia, p. 132.

Repertoire of the Practice of the Security Council, 2008–2009, The situation in Georgia, p. 133.

Sarjveladze, N., Baliashvili, M., Japaridze, N., & Mujiri, E. (2010). Expert Assessment of the Closure of the UN and OSCE Peacekeeping Missions in Georgia. *International Alert. International Engagement in the Georgian-Abkhaz Conflict Resolution Process*, pp. 76–86.

Security Council, 63rd year : 5953rd meeting, Sunday, 10 August 2008, New York : S/PV.5953, pp. 2–3.

Security Council, 63rd year : 5953rd meeting, Sunday, 10 August 2008, New York : S/PV.5953, pp. 3–4.

Security Council, 63rd year : 5953rd meeting, Sunday, 10 August 2008, New York : S/PV.5953, pp. 5–7, 17–18.

Status of internally displaced persons and refugees from Abkhazia, Georgia and the Tskhinvali region/South Ossetia, Georgia : resolution / adopted by the General Assembly. Resolution 2009–2022 years.

United Nations Security Council, 63rd year : 5961st meeting, Tuesday, 19 August 2008, New York : S/PV.5961, pp. 5–6, 14.

United Nations Security Council, 63rd year : 5969th meeting, Thursday, 28 August 2008, New York : S/PV.5969, pp. 11–12, 14.

United Nations Security Council, 63rd year : 5969th meeting, Thursday, 28 August 2008, New York : S/PV.5969, pp. 3–6, 19–20.

United Nations Security Council, 63rd year : 5969th meeting, Thursday, 28 August 2008, New York : S/PV.5969, pp. 6–9, 16–19, 21.

United Nations Security Council Sixty-third year 5952nd meeting Friday, 8 August 2008 : S/PV.5952, p. 2, 10.

United Nations Security Council Sixty-third year 5952nd meeting Friday, 8 August 2008 : S/PV.5952, pp. 3–5, 11.

United Nations Security Council Sixty-third year 5952nd meeting Friday, 8 August 2008 : S/PV.5952, pp. 3–5, 11, p. 6 (Croatia); p. 7 (United States).

References

Danilyuk, K. Russian-Georgian war of 2008: reaction of the world community and geopolitical consequences. *International relations and tourism: modernity and retrospect*. Ostroh Academy National University, 3, 14.

Draft resolution / Austria, Croatia, France, Germany, Turkey, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and United States of America : S/2009/310.

Fischer, S. (2016). Not frozen! The unresolved conflicts over Transnistria, Abkhazia, South Ossetia and Nagorno-Karabakh in light of the crisis over Ukraine. *BerlinSWP Research Paper*, p. 48.

German, T. (2006). *Abkhazia and South Ossetia: Collision of Georgian and Russian Interests.* – Institut Français des Relations Internationales, p. 9.

Kubytka, D. V. (2022). Conflict in Abkhazia and South Ossetia: Unlearned lessons. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: Law*, p. 362–363 [in Ukrainian].

Kyridon, A., Trojan, S. (2009). *Russian-Georgian conflict of August 2008: historical and political analysis*. K., p. 7–8 [in Ukrainian].

Letter dated 19 August 2008 from the representative of France (S/2008/561).

Letter dated 27 August 2008 from the representative of Georgia : S/2008/587.

Letter dated 7 August 2008 from the representative of the Russian Federation (S/2008/533).

Letter dated 8 August 2008 from the representative of Georgia (S/2008/536).

Letter dated 9 August 2008 from the representative of Georgia (S/2008/537), and letter dated 10 August 2008 from the United States (S/2008/538).

Letter dated 9 August 2008 from the representative of Georgia : S/2008/537.

Repertoire of the Practice of the Security Council, 2008–2009, The situation in Georgia, p. 132.

Repertoire of the Practice of the Security Council, 2008–2009, The situation in Georgia, p. 133.

Sarjveladze, N., Baliashvili, M., Japaridze, N., & Mujiri, E. (2010). Expert Assessment of the Closure of the UN and OSCE Peacekeeping Missions in Georgia. International Alert. International Engagement in the Georgian-Abkhaz Conflict Resolution Process, pp. 76–86.

Section I. Purposes and Principles, Article 1. Charter of the United Nations. https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf [in Ukrainian].

Security Council, 63rd year : 5953rd meeting, Sunday, 10 August 2008, New York : S/PV.5953, pp. 2–3.

Security Council, 63rd year : 5953rd meeting, Sunday, 10 August 2008, New York : S/PV.5953, pp. 3–4.

Security Council, 63rd year : 5953rd meeting, Sunday, 10 August 2008, New York : S/PV.5953, pp. 5–7, 17–18.

Status of internally displaced persons and refugees from Abkhazia, Georgia and the Tskhinvali region/South Ossetia, Georgia : resolution / adopted by the General Assembly. Resolution 2009–2022 years.

United Nations Security Council Sixty-third year 5952nd meeting Friday, 8 August 2008 : S/PV.5952, p. 2, 10.

United Nations Security Council Sixty-third year 5952nd meeting Friday, 8 August 2008 : S/PV.5952, pp. 3–5, 11.

United Nations Security Council Sixty-third year 5952nd meeting Friday, 8 August 2008 : S/PV.5952, pp. 3–5, 11, p. 6 (Croatia); p. 7 (United States).

United Nations Security Council, 63rd year : 5961st meeting, Tuesday, 19 August 2008, New York : S/PV.5961, pp. 5–6, 14.

United Nations Security Council, 63rd year : 5969th meeting, Thursday, 28 August 2008, New York : S/PV.5969, pp. 11–12, 14.

United Nations Security Council, 63rd year : 5969th meeting, Thursday, 28 August 2008, New York : S/PV.5969, pp. 3–6, 19–20.

United Nations Security Council, 63rd year : 5969th meeting, Thursday, 28 August 2008, New York : S/PV.5969, pp. 6–9, 16–19, 21.

Отримано редакцією журналу / Received: 03.03.24

Прорецензовано / Revised: 12.04.24

Схвалено до друку / Accepted: 16.09.24

Taisiya MARKOVTSI, Master's Student

ORCID ID: 0009-0006-4218-1892

e-mail: taisiyamarkovtsi@gmail.com

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

UN ACTIVITIES IN THE SETTLEMENT OF THE 2008 RUSSIAN-GEORGIAN WAR

Background. In August 2008, the world witnessed the escalation of the military conflict between Russia and Georgia, which was the result of several complex preconditions and geopolitical relations. The events of that time were marked by a sharp aggravation of the situation in the Caucasus and determined new realities in international relations. The topicality of the article lies in the attempt to consider the problem of war through the participation of the UN in it and to assess the effectiveness of its work in conflict resolution. In addition, an attempt was made to assess the capabilities of the Security Council and the UN in general that could influence the development of events in the region.

The purpose of this paper is to trace and evaluate the role of the UN in the settlement of Russia's war against Georgia.

Methods. During the research we used the following research methods: systematic – for a comprehensive study of the problem of the powers and work of the UN and the Security Council on conflict resolution as a whole; analysis – by breaking down the research area into its components, participants, and chronological aspects in order to study them comprehensively; historical and content analysis – to consider the content of documents, resolutions, reports, etc. on the UN's work on the issue; induction and deduction to form a conclusion based on all the material.

Results. The study examined the main events that took place on the eve of the war, as well as the reaction of the international community, including the role of the UN and its efforts to stop the violence and facilitate a diplomatic settlement. In addition, important resolutions and decisions adopted by the UN were analyzed. Important aspects of the relations between Russia and Georgia are revealed, as well as certain difficulties regarding the possibilities of conflict resolution at the global level and the role of international organizations in ensuring peace and stability in the region.

Conclusions. Thus, the analysis concludes that in August 2008, Russia, in violation of the principles of international law, intervened in Georgia's internal affairs by using military force and recognizing the independence of Abkhazia and South Ossetia. Russia's actions provoked an immediate reaction from the international community, but the UN's actions in this conflict were not effective enough. Even after urgent meetings of the Security Council and appeals for compliance with the ceasefire agreement, Russia used its veto power to block a resolution to extend the UNOMIG mission in the region. Subsequent attempts to resolve the conflict through the General Assembly have not led to concrete action, and the situation remains unresolved. The main aggravating circumstance is the inconsistency of Russia's actions with international norms, which keeps Georgia's sovereign territory under occupation and threatens international stability in the region.

Keywords: Russian-Georgian war, role of the UN, Security Council, occupation, resolution, UNOMIG, Georgia.

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.